

POTŘEBY VZDĚLÁVÁNÍ SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ PŘI VÝKONU SOCIÁLNÍ PRÁCE V OBLASTI UKONČOVÁNÍ BYTOVÉ NOUZE

TRAINING NEEDS OF SOCIAL WORKERS IN SOCIAL WORK IN THE AREA OF ENDING HOUSING NEED

Magdalena Opletalová¹, Zuzana Truhlářová¹

Abstrakt

Studie se soustředí na téma potřeb vzdělávání sociálních pracovníků pracujících s lidmi v bytové nouzi. Je využita smíšená metodologie, kvalitativní část byla realizována prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů se sociálními pracovníky a pracovníci, kvantitativní část představoval online dotazník vlastní konstrukce (součást širší studie), data byla získána od 227 respondentů. Cílem je deskripce představ sociálních pracovníků o vhodném dalším vzdělávání zaměřeném na podporu výkonu sociální práce při ukončování bytové nouze, jejich současná situace a potřeby v oblasti vzdělávání, kterých si pracovníci nejsou vědomi.

V závěru studie je formulována doporučení, navrhovaná řešení zahrnují potřebu komplexního vzdělávání včetně překonávání předsudků vůči lidem v bytové nouzi a podporu pravidelné supervize.

Klíčová slova

sociální práce, sociální pracovníci, ukončení bytové nouze, supervize, vzdělávání, předsudky

Abstract

The study focuses on the training needs of social workers working with people in housing need. A mixed methodology is used, the qualitative part was carried out through semi-structured interviews with social workers, the quantitative part was an online questionnaire of its own design (part of a wider study), data was collected from

¹ Katedra sociální práce, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova

227 respondents. The aim is to describe social workers' perceptions of appropriate further training aimed at supporting social work practice in ending housing need, their current situation and training needs of which they are unaware.

The study concludes with recommendations, and proposed solutions include the need for comprehensive training, including overcoming prejudices against people in housing need and supporting regular supervision.

Keywords

social work, social workers, ending housing need, supervision, education, bias

ÚVOD

Studie se zaměřuje na sociální pracovníky při výkonu sociální práce v oblasti ukončování bytové nouze. Mapuje některé aspekty jejich současné situace v ČR a hledá možnosti, jak je podpořit v oblasti vzdělávání.

Jakkoli je vzdělávání jen jedním z řady aspektů ovlivňujících ukončování bytové nouze (chybí především byty a politická vůle situaci řešit), vzhledem k velké společenské závažnosti tématu je vhodné poskytnout sociálním pracovníkům takovou podporu, aby své dovednosti a znalosti měli možnost rozšiřovat způsobem, který zvýší kvalitu jejich práce.

SOUČASNÝ STAV POZNÁNÍ

Problematika bytové nouze se významným způsobem dotýká agend státní správy a samospráv. Při ukončování bytové nouze se aktéři spoléhají na profesionální výkon sociální práce, sociální pracovníci a pracovnice² plní klíčovou roli při poskytování služeb v oblasti bydlení. Svou prací zplnomocňují ostatní, podporují rovná práva a chrání lidskou důstojnost pro všechny lidi (Zajacová, 2023), zároveň jejich pracovní podmínky patří celosvětově k nejnáročnějším ze srovnatelných profesí. (Ravalier et al., 2022)

Bydlení představuje stěžejní sociální faktor (Rolfe et al., 2020), potřeby ohrožených domácností jsou mnohočetné a komplexní. Sociální práce v této oblasti je náročná vzhledem k limitované dostupnosti bytů a absenci právního předpisu, který by definoval sociální bydlení (Kalenda, Glumbíková a Gojová, 2021). Nejisté jsou i postoje obcí (Havlíková, Hubíková a Kubalčíková, 2017). Bytová nouze znamená stav vyloučení ze standardního bydlení (Pleace, 2017). Do skupiny osob tímto jevem ohrožených jsou řazeni lidé bez střechy nad hlavou, domácnosti přebývající v azylových domech, v ubytovnách a v nevyhovujících, například přelidněných bytech. Bytová nouze má pro

² Dále jen pracovníci, ačkoli jsou míněni muži i ženy.

domácnosti, které jí trpí, silně negativní dopady. (Glumbíková et al., 2020)

V českém kontextu sociálními pracovníky nejsou jen absolventi oborů studia sociální práce, ale i právníci, speciální pedagogové a další, přičemž o oboru o sociální práce se v rámci studia dozvěděli jen málo (Baláž, 2017). Sociálním pracovníkům ukládá povinnost průběžného dalšího vzdělávání zákon o sociálních službách, pracovníci obvykle využívají kurzy akreditované MPSV, případně workshopy, konference, výcviky či stáže. Plnění této povinnosti nemusí vždy vést ke zkvalitňování výkonu práce, pokud není vhodně zaměřeno a neodpovídá potřebám, případně kvalitou.

Po ukončení svého vzdělávání mají sociální pracovníci naplnit několik desítek profesních rolí, přičemž není možné je na všechny připravit. Vzhledem k široké variabilitě profesních rolí je jasné, že vzdělatelé nemohou studenty naučit vše potřebné, o to důležitější specializační vzdělávání, které má nejčastěji právě podobu postgraduálních akreditovaných kurzů. (Matoušek a Hejnová, 2019)

Nedostatečná připravenost sociálních pracovníků na práci s lidmi v bytové nouzi upozorňují i zahraniční studie, překážky vidí v nedostatečném prostoru v rámci kvalifikačního studia a omezených příležitostech pro relevantní stáže, důsledkem jsou nejisté postoje pracovníků k úloze sociální práce v této oblasti. Bez celkového zvýšení odbornosti se mohou ti sociální pracovníci, kteří prosazují dobrou praxi, cítit izolovaní a bez podpory. (Mason, 2023)

K doporučeným změnám patří přezkum učebních osnov tak, aby problematika bytové nouze byla zohledněna napříč vyučovanými předměty a předcházelo se stereotypizujícím představám, žádoucí je zapojit do tvorby metodických materiálů osoby s vlastní zkušeností s bytovou nouzí (Hurst, 2022).

Pro efektivní práci v této oblasti potřebují sociální pracovníci být schopni využívat specifické nástroje – například advokační kampaně a spolupráci s politiky a veřejnou správou, zmocňování osob z cílové skupiny jako sebeobhájců, porozumění problematice oprese využití vícenásobných strategií včetně využití sociálních médií. (Henwood a Aykanian, 2020)

Dle Lemieux-Cumberlege (2022) až 23 % sociálních pracovníků působících v první linii ve službách pro lidi bez domova ve Velké Británii splňuje hranici pro diagnózu PTSD. Zároveň sami pracovníci se mohou v důsledku široce rozšířených předsudků dopouštět mikroagresí vůči lidem z cílové skupiny (Gallup et al., 2022). Prožitky lidí v bytové nouzi rezonují s citlivostí pracovníků, což je důvodem pro doporučení supervize, jinak představuje osobní citlivost komplikaci pro výkon profese (Matoušek a Hejnová, 2019). Vzdělávání sociálních pracovníků by mělo zohledňovat i podporu resilience (Punová, 2019).

Pro efektivní spolupráci a podporu cílové skupiny je důležité, aby se pracovníci zbavili svých předsudků, jakkoli jsou ve společnosti zakořeněné (Gallup et al., 2022). Osoby v bytové nouzi zažívají diskriminaci často, a to i ze strany institucí, jejichž povinností by měla být jejich podpora. Mikroagrese souvisí s předsudky týkajícími se témat nízkého sociálního statusu (podlidský status), k vymýcení těchto předsudků by mělo směřovat vzdělávání, a to tak, aby sociální pracovníci dokázali identifikovat a překonat své předsudky v praxi (Torino a Sisselman-Borgia, 2020). Sociální pracovníci jsou zatíženi

řadou stereotypních přesvědčení, což vede k potřebě zajistit jim lépe zacílené vzdělávání (Budescu, Sisselman-Borgia a Torino, 2020). Diskriminace a nezáměr společnosti o prevenci, snižování a ukončování bytové nouze představují bariéru pro politickou vůli veřejné správy k realizaci politik, které by skutečně vedly k ukončení bytové nouze. Některé studie používají termín „homeismus“. (Canham et al., 2022)

ZKOUMANÁ PROBLEMATIKA A POUŽITÉ METODY

Cílem studie je zmapování některých aspektů současné situace sociálních pracovníků při ukončování bytové nouze a hledání možností, jak pracovníky a pracovnice v přímé péči podpořit v oblasti vzdělávání. Tato studie usiluje nalézt odpovědi na výzkumné otázky:

V1: Jaké jsou představy sociálních pracovníků o vhodném dalším vzdělávání zaměřeném na podporu výkonu sociální práce při ukončování bytové nouze?

V2: Jaká je současná situace sociálních pracovníků v oblasti ukončování bytové nouze z hlediska jejich dalšího vzdělávání?

Výzkum byl realizován ve dvou etapách, v první etapě proběhla tvorba kvalitativních dat, bylo realizováno 19 polostrukturovaných rozhovorů se sociálními pracovníky, které proběhly po Zoomu a byly nahrávány, výběr respondentů odpovídal potřebě získat spektrum výpovědí pracovníků s různou mírou zkušenosti a z různých krajů. Rozhovory proběhly od prosince 2021 do října 2022. Strategie tvorby vzorku – respondenti byli vybráni záměrným výběrem (Hendl, 2005), přičemž indikátorem pro výběr byla participace respondentů v procesu řešení bytové nouze na úrovni veřejné správy nebo sociálních služeb. Respondenti souhlasili s nahráváním, úryvky přímé řeči byly anonymizovány, výroky v rámci rozhovorů a odpovědi na otevřené otázky dotazníku jsou uváděny kurzívou, bez uvozovek.

Rozhovory byly přepsány, prvním krokem analýzy bylo pročitání a zapisování komentářů k materiálu, následně byly označovány jednotky textu a pojmenovávány, analytický postup byl založen na segmentování a kódování. Kódování probíhalo převážně deduktivně (Gilgun, 2015) a bylo víceúrovňové.

Na základě analýzy vycházející z rozhovorů, viz výše, byl vytvořen online dotazník, jehož respondenty byli sociální pracovníci se zkušeností s ukončováním bytové nouze. Byli osloveni všichni pracovníci, kteří pracují v projektech přímo zaměřených na ukončování bytové nouze (ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování, s pracovníky systémového projektu MPSV a Platformou pro sociální bydlení), dále byl dotazník byl šířen přes skupinu na facebooku pro sociální pracovníky. Dotazník je autorský, využíval převážně uzavřené otázky, míru souhlasu s výroky respondenti vyjadřovali na pětibodové škále, slovně byly označeny krajní póly. Odpovědi nebyly povinné, aby nebyli k odpovědi nabádáni respondenti, kteří odpověď neznají nebo se jich netýká.

Několik otázek bylo otevřených, aby byly zachyceny i méně obvyklé postoje respondentů. Jakkoli tyto otázky kladou vyšší nároky na respondenta – především na ochotu a iniciativu respondenta, přinesly zajímavé odpovědi, které se nepodařilo v rozhovorech zachytit. Tyto odpovědi byly zpracovány kvalitativním přístupem (kódováním).

Sběr dat byl uzavřen na konci dubna 2022, účastnilo 227 respondentů (83 % žen, 17 %

mužů). Průměrná délka praxe respondentů byla 11 let (48 respondentů uvedlo praxi kratší než 5 let a 103 uvedlo 10 a více let, rozptyl v praxe byl značný – od začátečníků po pracovníky, kteří v oboru působí 35 let.), nejčastějším zaměstnavatelem byla obec (122 osob, 54 %), dále neziskové organizace, (93 osob, 42 %). Nominální data byla zpracována statistickou metodou ANOVA.

Prvním nástrojem analýzy dat byla analýza četností (u kategorických proměnných). Dále byly zkoumány korelace, tedy opakující se spoluvýskyt dvou jevů, měřitelná souvislost mezi proměnnými. Zároveň statistický program jako součást výstupů uvádí p – hodnotu, tedy statistickou významnost. (Novotná, Špaček, Šťovíčková Jantulová, 2020)

V1 je zodpovídána smíšenou výzkumnou metodou, V2 kvantitativní (vyhodnocení dotazníku).

Možným limitem studie jsou faktory, vzhledem ke kterým mohlo dojít ke zkreslení dat, například sociální desirabilita. Dalším možným limitem je nepochopení otázky či náhodné chyby při vyplňování dotazníku.

VÝSLEDKY

Jako vhodné další vzdělávání respondenti doporučovali změny v rámci celoživotního vzdělávání (*sociální pracovníci si určitě zaslouží standardizované povinné postgraduální vzdělávání typu zdravotníků*) a sdílení dobré praxe (člověk po škole potřebuje, aby mu to někdo ukazoval). Dále byly opakovaně zmiňovány kurzy krizové intervence, motivační rozhovory, terapeutické výcviky a dlouhodobé stáže, včetně zahraničních.

Ohledně akreditovaných kurzů a výcviků byla zmiňována jejich finanční dostupnost (*to je hodně o zpřístupnění těch kurzů, které jsou dlouhodobější, sebezkušenostnější a nějaké finanční podpory pro organizace, aby to těm lidem mohly zaplatit*) a možnost studijního volna pro účely vzdělávání (*chybí finanční, časové a podpůrné nástroje v tom, aby sociální pracovník si to mohl dovolit*). Volno na vzdělávání výrazně souvisí s tím, že pracovníci upřednostňují dlouhodobější vzdělávání před jednodenními kurzy.

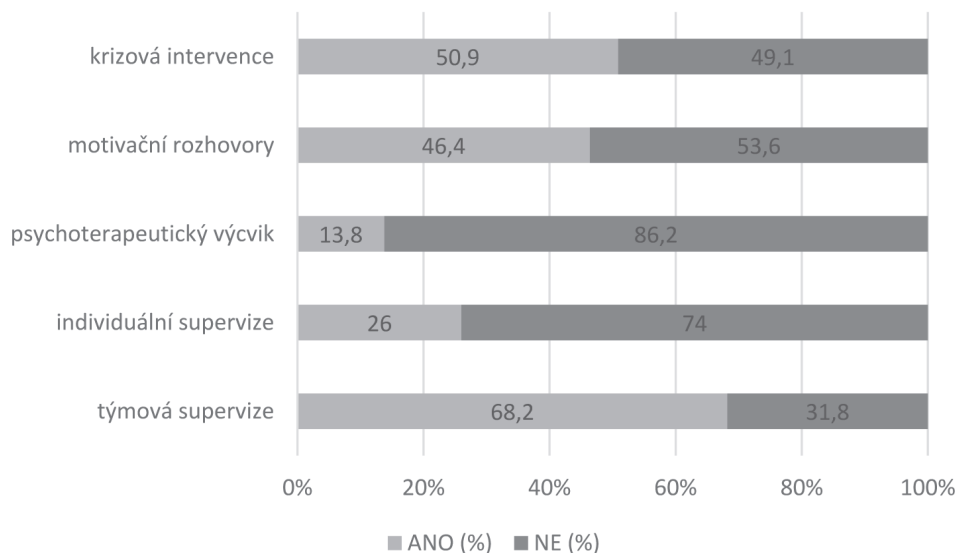
Dvě třetiny respondentů odpovědělo kladně na otázku **Příspělo by další vzdělávání ke kvalitnějšímu výkonu další práce?** a v rámci otevřené otázky uváděli jako žádoucí možnosti vzdělávání oblast relaxace a podporu resilience, práci s traumatem, dluhovou problematiku, novinky v dávkovém systému, individuální plánování, CARE, psychiatrické minimum, přístup Recovery, Open Dialogue, kritické teorie sociální práce a prevenci vyhoření. Respondenti upřednostňují kurzy realizované tváří v tvář před e-learningem (*musíme dávat přednost e-learningu, ale nemáme na to klid – musíme být k dispozici vedení a u toho sledujeme školení... dost to ruší*).

Část respondentů kritizovala úroveň akreditovaných kurzů (*potřebujeme skutečné výcviky, ne jednodenní nesmyslná školení, která se stále opakují dokola...*). Další vyjádřili nesouhlas s potřebou vzdělávání, například *Myslím, že jsem dostatečně vzdělaná vzhledem k letité praxi, ke vzdělání a účasti na desítkách školení*.

Byla zmiňována potřeba seznámit se s modelem Housing First, destigmatizační školení a větší důraz na výuku etiky. Z výpovědí čisti respondentů vyplynulo, že tento model vůbec neznají (*nemůžeme dávat do bytů klienty bez kompetencí*).

Současnou situaci sociálních pracovníků v oblasti ukončování bytové nouze z hlediska upřednostňovaných typů vzdělávání identifikovaných v rozhovorech ukazuje graf 1.

Graf 1 Absolvované vzdělání sociálních pracovníků v rámci ukončování bytové nouze

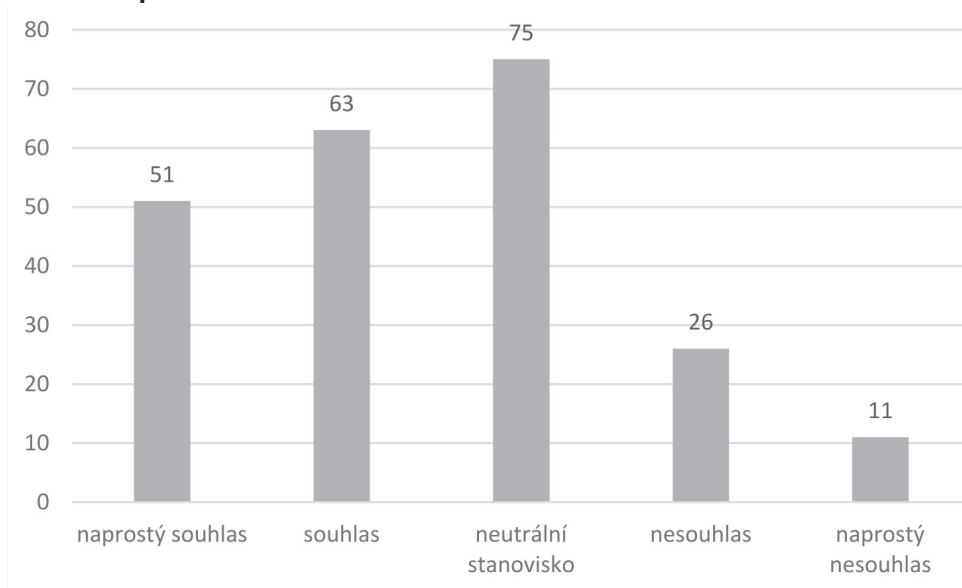

Zdroj: vlastní

Byl použit chí-kvadrát test nezávislosti, který identifikoval středně silnou statisticky významnou souvislost ($p < .0005$) mezi zaměstnavatelem pracovníka a celkovým absolvovaným vzděláváním (po jednom bodu za krizovou intervenci, motivační rozhovory, psychoterapeutický výcvik a týmovou supervizi), přičemž pracovníci NNO měli v průměru více absolvovaného vzdělávání z uvedených možností oproti pracovníkům obcí (2,8 bodu za vzdělávání u pracovníků neziskových organizací, pracovníci obcí 2,2 bodu).

Činnost sociálních pracovníků v oblasti ukončování bytové nouze, a to nejen na obecních úřadech, by měla směřovat jak k přímé práci s klienty, tak k působení na obecní úřad a samosprávu (viz Havlíková, Hubíková a Kubalčíková, 2017), proto byla do dotazníkového šetření zařazeno vyjádření k výroku **Úkolem sociálního pracovníka je jak případová práce, tak změna prostředí a reformní politická aktivita**. Tohoto úkolu si tedy vůbec není vědoma zhruba šestina respondentů.

Graf 2 Úkolem sociálního pracovníka je jak případová práce, tak změna prostředí a reformní politická aktivita

Zdroj: vlastní

V rozhovorech zaznívalo, že úspěšnost ukončování bytové nouze je závislá na politických rozhodnutích, proto byl do dotazníku zařazen výrok **Vnímám podporu ze strany politiků.** S výrokem souhlasilo 6 % respondentů a nesouhlasilo 68 %, se středně silnou statistickou významností vnímají podporu spíše muži.

Na otevřenou otázku **Co byste doporučil/a pro zkvalitnění sociální práce v sociálním bydlení?** z odpovědí některých respondentů vyplynula neznalost modelů ukončování bytové nouze (*Potřebujeme možnost propustného sociálního bydlení dle kompetencí klientů, Potřebujeme propojení s podporou zaměstnanosti*), případně předsudky vůči cílové skupině (*Potřeba je změna politiky sociálního bydlení v tom smyslu, aby se přestalo podporovat toliko sociálně nepřizpůsobených obyvatel; Necpat hlava nehlava klienty do bytu*), v odpovědích se neobjevil rozměr práce v mezo a makrosystému, například advokační kampaně nebo zmocňování osob z cílové skupiny.

Výkon sociální práce v oblasti ukončování bytové nouze je pro sociální pracovníky velmi náročný, a to především z důvodu systémových překážek (absence vhodné legislativy, nedostatek dostupných bytů). Přesto 96 % respondentů odpovědělo, že je práce baví.

DISKUSE

Z výzkumu vyplynulo, že představy sociálních pracovníků o vhodném dalším vzdělávání zaměřeném na podporu výkonu sociální práce při ukončování bytové nouze jsou převážně zaměřeny na mikropraxi, zatímco zahraniční zdroje uvádí, že sociální pracovníci v praxi ukončování bytové nouze potřebují pro svou práci dovednost využívat nouze specifické nástroje, jako jsou advokační kampaně a spolupráce s veřejnou správou (Henwood a Aykanian, 2020). Vzdělávání v této oblasti se mezi požadovanými typy vzdělávání neobjevily, tento typ vzdělávání a tyto potřeby nebyly žádány. Jakkoli byla opakovaně zmiňována potřeba systémové změny, respondenti nezmiňovali možnost své aktivní účasti (naopak, *my nejsme aktivisti, my děláme svou práci*).

Hurst (2022), doporučuje zapojit osoby s osobní zkušeností s bytovou nouzí do vzdělávání, v rámci tohoto výzkumu byla doporučována pro zkvalitnění práce především vyšší zapojení peer pracovníků (*nesmíme se bát zapojovat peery*).

Jakkoli je dlouhodobě známo, že se vícestupňové modely bydlení neosvědčily a lidé v bytové nouzi potřebují především byty (Přádová, 2019; Snopek a Matoušek, 2014), výpovědi některých respondentů svědčí o tom, že s touto skutečností nejsou seznámeni, viz například *Chybí nám v obci prostupné bydlení*. Tento typ odpovědí nebyl zaznamenán v rozhovorech, což může souviset se sociální desirabilitou. Jako jedna z bariér ukončování bytové nouze byla uváděna diskriminace, poptávka po vzdělávání v oblasti překonávání předsudků byla v rámci této studie minimální možnou souvislost lze hledat ve vlastních postojích sociálních pracovníků (Zufferey, 2017). Stigmatizující postoje se v dotaznících objevovaly (*zaměřit se na lidi co pomoc CHTĚJÍ a nevyhledávat lidi, kteří si svou situaci zvolili*).

Postojové a vztahové kompetence pracovníků, včetně hodnotové orientace představují významnou součást předpokladů pro úspěšný výkon profese (Matoušek a Hejnová, 2019). Z vyjádření řady respondentů vyplývalo, že chtějí ukončovat bytovou nouzi (*já chápu, že je to úplně zásadní úkol*) a chtějí využívat moderní metody práce (*chci, aby moje práce byla inovativní a cool*).

Některé studie uvádí posun profese, kdy v minulosti byla sociální práce v čele intervencí proti bytové nouzi, zatímco během posledních zhruba 30 let se pracovníci více zaměřují na intervence v rámci mikropraxe. I tento posun vede k růstu makroproblémů, jako je chudoba a bytová nouze (Ortiz a Lowe, 2020). V rámci tohoto výzkumu respondenti uváděli své potřeby pouze v rámci terapeutického paradigmatu a vzdělávání nedávali do souvislosti s možností osvojit si kompetence pro komunikaci s veřejnou správou a reformní aktivitou.

Respondenti tohoto výzkumu se k frustraci z nemožnosti ukončit bytovou nouzi vyjadřovali opakovaně (potřebujeme komplet vyměnit politickou reprezentaci, jinak nám nepomůže nic). Na možnou frustraci pracovníků, kdy navzdory známým principům tohoto ukončování přetrvává nedostatek dostupného bydlení, neefektivní spolupráce aktérů, a především nedostatek politické podpory, upozorňuje Mackie, Johnsen a Wood (2019). Potřebu pracovat na své resilienci dotazníkové šetření zachytilo, tuto potřebu uvádí i Punová (2019).

Dalším zjištěním bylo, že současná situace sociálních pracovníků v oblasti ukončování bytové nouze z hlediska jejich dalšího vzdělávání je obdobná u pracovníků působících na obecních úřadech i v neziskovém sektoru, ovšem pracovníci působící v sociálních službách skutečně absolvovali více z uvedených možností vzdělávání oproti pracovníkům obcí. Havlíková, Hubíková a Kubalčíková (2017) uvádí, že vzdělávání v této oblasti je vesměs nahodilé a nesystematické. Respondenti této studie navíc uvádí nízkou kvalitu stále se opakujících akreditovaných kurzů.

ZÁVĚR

Tato studie hledala odpověď na otázku, jaké jsou představy sociálních pracovníků o vhodném dalším vzdělávání zaměřeném na podporu výkonu sociální práce při ukončování bytové nouze. V rámci odpovědi je nezbytné nejprve uvést, že dle výsledků výzkumu by vzdělávání bylo neefektivnější cílit na jiné aktéry ukončování bytové nouze, ideálně tak, aby byli vzdělávání především voleni zástupci veřejné správy, kteří rozhodují o legislativě a o hospodaření na úrovni obcí a krajů. Respondenti ale svou potřebu umět vést kampaně a vzdělávat další aktéry neuvádějí a zaměřují se na mikropraxi.

Vzdělávací potřeby sociálních pracovníků v této oblasti jsou mnohočetné, přičemž je nelze pokrýt informativní frontální výukou ani jednorázovými kurzy, poptáváno je především dlouhodobé vzdělávání, které je finančně i časově náročné. Byly identifikovány i vzdělávací potřeby, kterých si respondenti nejsou vědomi (například neznalost principů efektivního ukončování bytové nouze), případně vědomi v omezené míře (předsudky sociálních pracovníků).

V rámci deskripce současné situace sociálních v oblasti ukončování bytové nouze z hlediska jejich dalšího vzdělávání bylo zjištěno, že nejžádanější vzdělávání, tedy psychoterapeutický výcvik, absolvovala nejmenší část respondentů (sedmina). Zároveň pravidelnou týmovou supervizi má k dispozici jen dvě třetiny respondentů, především působících v neziskových organizacích, což je v takto náročné a rizikové v oblasti, kde pracovníci denně čelí řadě výzev.

Doporučení pro rozvoj vzdělávání sociálních pracovníků:

1. vzdělávání přímo zaměřené na ukončování bytové nouze včetně specifických nástrojů,
2. prevence předsudků a práce s nimi,
3. vzdělávání zaměřené na podporu resilience,
4. klid na studium, podpora zaměstnavatele,
5. výběr kvalitních lektorů,
6. podpora pravidelné supervize.

Jako vhodná implikace pro obce a sociální služby se jeví doporučení nešetřit na nepravých místech a zajistit pracovníkům přímé péče pravidelnou supervizi. Při podpoře dalších vzdělávacích potřeb hledat možnosti podpory dlouhodobého vzdělávání typu výcviků a rovněž podporovat vzdělávání pracovníků i v oblastech, ve kterých si svých vzdělávacích potřeb nejsou vědomi. Mikroagrese v důsledku předsudků snižuje efektivitu podpory.

Bytovou nouzi nelze ukončit bez spolupráce dalších aktérů, především z oblasti státní správy a samospráv. Polovina sociálních pracovníků v oblasti ukončování bytové nouze si toho je vědoma. Autorky tohoto textu se domnívají, že pro sociální pracovníky by bylo klíčové vzdělávat se v oblasti takových kompetencí, které by jim pomohly aktivity směřované ke stakeholderům v oblasti veřejné správy. Sociální pracovníci potřebují být schopni prakticky využívat advokační kampaně a zmocňovat osoby v bytové nouzi jako sebeobhájce. Ukončení bytové nouze představuje významný společenský úkol, pokud plynou veřejné finance do služeb pro lidi v bytové nouzi, měla by práce v této oblasti být kvalitní.

SUMMARY

This study sought to answer the question of social workers' perceptions of appropriate further training aimed at supporting social work practice in ending housing need. First of all it is necessary to mention that training would be most effectively targeted at other stakeholders, mostly politicians.

The training needs are multiple, and the demand is mainly for long-term training, which is both costly and time-consuming. Educational needs were also identified in the field in which respondents are not aware (e.g., ignorance of the principles of effective ending housing need) or (bias of social workers).

Recommendations for the development of social work education:

1. training directly focused on ending housing need, including specific tools,
2. prevention of and work with prejudice,
3. training to promote resilience,
4. peace of mind for studies, employer support,
5. selection of quality trainers,
6. support for regular supervision.

Literatura

BALÁŽ, R. *Faktory procesu dosahování oborových zájmů v konstrukcích sociálních pracovníků*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií: 2017. Vedoucí práce L. MUSIL.

BUDESCU, M., SISSELMAN-BORGIA, A. and TORINO, G. C. An Experimental Approach to Assessing the Attitudes of Social Service and Healthcare Employees toward the Homeless. *Journal of Social Service Research* [online]. 2020, vol. 47, no. 2, p. 245–255. [cit. 6. 7. 2023]. ISSN 1540-7314. DOI: 10.1080/01488376.2020.1745350.

CANHAM, S. L. et al. Understanding discrimination towards persons experiencing homelessness: A scoping review protocol. *BMJ Open* [online]. 2022, vol. 12, no. 12. [cit. 2. 8. 2023]. ISSN 2044-6055. DOI: 10.1136/bmjopen-2022-066522.

GALLUP, D. et al. Shifting social worker attitudes toward homelessness: an MSW training program evaluation. *Journal of Social Distress and Homelessness* [online]. 2023, vol. 32, no. 2, p. 324–329. [cit. 6. 7. 2023]. ISSN 1573-658X. DOI: 10.1080/10530789.2022.2061238.

GILGUN, J. F. Beyond Description to Interpretation and Theory in Qualitative Social Work Research. *Qualitative Social Work*. 2015, vol. 14, no. 6, p. 741–752. ISSN 1473-3250.

GLUMBÍKOVÁ, K. et al. Výzkumná zpráva B: vyhodnocení podpory systémového projektu MPSV a formulace doporučení pro MPSV, případně jiné státní orgány pro další poskytování podpory prostřednictvím systémových projektů. Ostrava: Ostravská univerzita, Fakulta sociálních studií, 2020.

HAVLÍKOVÁ, J., HUBÍKOVÁ, O. a KUBALČÍKOVÁ, K. Vzdělávací potřeby sociálních pracovníků obecních úřadů ve vztahu k zajišťování bydlení. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2017. ISBN 978-80-7416-312-8.

HENDL, J. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 978-80-7367-485-4.

HENWOOD, B. F. and AYKANIAN, A. Advancing Social Work Education to Meet the Grand Challenge of Ending Homelessness. *Journal of Social Work Education* [online]. 2020, vol. 56, no. sup1, p. 1–3. [cit. 2. 8. 2023]. ISSN 2163-5811. DOI: 10.1080/10437797.2020.1744417.

HURST, G. *Could universities do more to end homelessness?* [online]. Oxford: Higher Education Policy Institute, 2022. [cit. 3. 10. 2023]. ISBN 978-1-908240-95-8. Available from: <https://www.hepi.ac.uk/wp-content/uploads/2022/07/Could-universities-do-more-to-end-homelessness.pdf>.

KALENDA, S., GLUMBÍKOVÁ, K. a GOJOVÁ, A. Děti v bytové nouzi aneb O dopadech nestability bydlení. Ostrava: Ostravská univerzita, Fakulta sociálních studií, 2021. ISBN 978-80-7599-219-2.

LEMIEUX-CUMBERLEGE, A. Posttraumatic stress disorder, secondary traumatic stress, and burnout in frontline workers in homelessness services: risk and protective factors. *Journal of Social Distress and the Homeless* [online]. 2022. [cit. 2. 8. 2023]. ISSN 1573-658X. DOI: 10.1080/10530789.2023.2191405.

MACKIE, P., JOHNSEN, S. and WOOD, J. Ending Street Homelessness: What Works and Why We Don't Do It. *European Journal of Homelessness* [online]. 2019, vol. 13, no. 1, p. 49–60. [cit. 5. 5. 2023]. ISSN 2030-3106. Available from: <https://www.feantsaresearch.org/download/mackie7426569441760860449.pdf>.

MASON, K. *Homelessness and social work education* [webinář]. London: King's College London, NIHR Policy Research Unit in Health and Social Care Workforce, 2023. [cit. 6. 7. 2023]. Available from: <https://www.kcl.ac.uk/news/homelessness-and-social-work-education>.

MATOUŠEK, O. a HEJNOVÁ, K. Profesiogram jako podklad pro konstrukci vzdělávacích programů. *Sociální Práce/Sociálna Práca/Czech & Slovak Social Work*. 2019, roč. 19, č. 2, s. 106–117. ISSN 1805-885X.

NOVOTNÁ, H., ŠPAČEK, O. a ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, M. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, 2020. ISBN 978-80-7571-025-3.

ORTIZ, A. R. and LOWE, M. K. *Working with the homeless population: An exploratory study of graduate social work student's confidence and willingness* [online]. San Bernardino: California State University, School of Social Work: 2020. Vedoucí práce J. RIGUAD a A. BARRAGÁN. [cit. 8. 8. 2023]. Available from: <https://scholarworks.lib.csusb.edu/etd/1019>.

PLEACE, N. *Evropská příručka Bydlení především*. Praha: Úřad vlády ČR – Sekce pro lidská práva, 2017. ISBN 978-80-7440-159-6.

PŘÁDOVÁ, K. Aktivizace a resocializace osob v sociální nouzi. *Sociální Práce/Sociálna Práca/Czech & Slovak Social Work*. 2019, roč. 19, č. 6, s. 21–39. ISSN 1805-885X.

PUNOVÁ, M. Posilování odolnosti v praktickém vzdělávání studentů sociální práce. *Sociální Práce/Sociálna Práca/Czech & Slovak Social Work*. 2019, roč. 19, č. 2, s. 5–20. ISSN 1805-885X.

RAVALIER, J. et al. Global social work working conditions and wellbeing. *International Social Work* [online]. 2022, vol. 65, no. 6, p. 1078–1094. [cit. 5. 6. 2023]. ISSN 1461-7234. DOI: 10.1177/00208728221112731.

ROLFE, S. et al. Housing as a social determinant of health and wellbeing: developing an empirically-informed realist theoretical framework. *BMC Public Health* [online]. 2020, vol. 20. [cit. 3. 4. 2023]. ISSN 1471-2458. DOI: 10.1186/s12889-020-09224-0.

SNOPEK, J. a MATOUŠEK, R. *Prostupné bydlení – Metodika*. Praha: Úřad vlády ČR – Odbor pro sociální začleňování (Agentura), 2014. ISBN 978-80-7440-113-8.

TORINO, G. C. and SISSELMAN-BORGIA, A. G. Homeless Microaggressions: Implications for Education, Research, and Practice. In: SPENCER, M. S. (ed.). *Microaggressions and Social Work Research, Practice and Education*. Abingdon: Routledge, 2020, p. 154–166. ISBN 978-0-429-46053-1.

ZAJACOVÁ, M. *Sociální práce jako profese v České republice*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta: 2023. Vedoucí práce K. ŠÁMALOVÁ.

ZUFFEREY, C. *Homelessness and Social Work. An intersectional approach*. Abingdon: Routledge, 2017. ISBN 978-1-138-85877-0.

Kontakt

Mgr. et Mgr. Magdalena Opletalová
Filozofická fakulta, Univerzita Karlova
Katedra sociální práce
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1, Česká republika
opletalova.magdalena@fokus-praha.cz

Mgr. Zuzana Truhlářová, Ph.D.
Filozofická fakulta, Univerzita Karlova
Katedra sociální práce
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1, Česká republika
zuzana.truhlarova@ff.cuni.cz